ЕКОНОМІКА ТА ЕКОЛОГІЯ 07.06.2023 | Вікторія Губарева

Каховський екоцид

Наслідки підриву Каховської ГЕС матимуть глобальний екологічний характер для Чорноморського регіону

6 червня, о 02:50 російські окупаційні війська підірвали раніше заміновану Каховську ГЕС. Вибух зруйнував 11 із 28 секцій водосховища. Орієнтовно ширина пробою – 177 метрів.

Знесення дамби в Новій Каховці є воєнним злочином відповідно до Женевської конвенції. Але Росія систематично порушує встановлені нею правила під час війни в Україні. Руйнування ГЕС вважається зброєю масового знищення і воєнним злочином невибіркової дії, згідно зі статтею 56 Додаткового протоколу I 1977 року. В Офісі Генерального прокурора України зазначили, що за фактом підриву окупантами Каховської ГЕС вже розпочато розслідування за статтею «екоцид».

Тепер експерти прогнозують, що рівень води у Херсоні може піднятися до п’яти метрів. Жителі міста, околиць та деяких інших великих міст України, які використовували воду з водосховища, вже помітили проблеми з водопостачанням. Наприклад, вода з водопроводу в Криму вже забруднена різними домішками, схожими на глину.

Подію вже назвали катастрофою, оскільки вона може призвести до великої кількості людських жертв, а також значних економічних та екологічних наслідків.Наразі понад 200 тис. мешканців Нікополя, Марганця та прилеглих територій залишилися без питної води.

Цифри руйнувань будуть вражаючими, але не ілюструватимуть всю можливу шкоду, з якою нам доведеться зіткнутися

Підрив Каховської ГЕС створив певні ризики для роботи Запорізької АЕС, оскільки вода з Каховського водосховища необхідна, щоб станція отримувала підживлення для конденсаторів турбін і систем безпеки ЗАЕС, але зараз ситуація контрольована, принаймні так заявляють в компанії «Енергоатом». Вона моніторить

ситуацію і стежить за діями рашистів на ЗАЕС разом з іншими міжнародними організаціями, які присутні на станції, зокрема, МАГАТЕ.

Для півдня України та басейну Чорного моря це справжня екологічна катастрофа. У першу добу після підриву ми могли спостерігати «швидкі» руйнівні наслідки – це катастрофічне та часткове затоплення територій. Не виключено, що пізніше ми почнемо дізнаватись про смерті людей та тварин. Цифри цих руйнувань будуть вражаючими, але не ілюструватимуть всю можливу шкоду, з якою нам доведеться зіткнутися.

На засіданні Ради національної безпеки та оборони (РНБО), яке скликали через підрив Каховської ГЕС, розповіли, що в Дніпро вже потрапило 150 тонн машинного мастила, також є ризик подальшого витоку ще понад 300 тонн у річку. Еколог Максим Сорока пояснює, що машинної зали Каховської ГЕС, де було багато паливно-мастильних матеріалів, «немає від слова зовсім, тепер це все пливе десь за течією». За словами експерта, 150 тонн – це реальна і навіть недооцінена цифра: «Якщо по мінімуму взяти суму з усіх агрегатів, то там має бути десь 280 тонн».

Вторинні та відтерміновані наслідки

Епідеміологічні ризики та ризики забруднення водних ресурсів збільшуються в рази. Як пояснив експерт, наразі залив вигрібних ям, мереж каналізації, водовідведення та інших очисних споруд неминуче призведе до забруднення водної маси (проте це не найгірший сценарій). Враховуючи специфіку агропромислової території та неочікуваний характер подій, тепер затоплені склади та інші об'єкти збереження хімічних засобів захисту рослин та добрив. Це вже погано, особливо для добрив. Оцінити збитки вкрай складно. Затоплення та припливно-відпливна течія неминуче призведуть до вторинного забруднення водної маси зваженими речовинами, біогенними елементами (сполуками азоту та фосфору). Чи має це серйозні наслідки, можна буде сказати через 5-10 днів.

Процеси гніздування птахів та нерест риби перервано, унікальні рослини півдня України можуть бути знищені

Еколог Владислав Балінський розказав, що наслідки підриву греблі Каховського водосховища матимутьглобальний екологічний характер для Чорноморського регіону. За його словами, унікальна природна екосистема заплавної частини Дніпра від Нової Каховки до Дніпровсько-Бузького

лиману, а це понад 80 тис. гектарів природної території «Нижньодніпровський», фактично знищена.

Під загрозою шлюбний сезон птахів, період гніздування та нересту риби, а також існування сотень видів живих організмів, з яких 71 вид тварин та 32 види рослин включені до Світового Червоного списку МСОП, а також Європейського Червоного списку, Червоної книги України та Червоного списку Херсонської області.

Якщо відкриється величезне піщане дно, ми отримаємо нову пустелю з усіма кліматичними наслідками

Важливо також і те, що резервуар Каховської ГЕС був важливим екологічним середовищем і джерелом прісної води для багатьох видів рослин і тварин.

«Якщо відкриється величезне піщане дно, ми отримаємо нову пустелю з усіма кліматичними наслідками: зменшення опадів, пилові бурі, підйом температури у регіоні. А відповідно, більший ризик посухи на полях центру і півдня України», – зауважили експерти Let`s do it Ukraine. Вони зазначають, що відсутність води у Каховському морі призведе до осушення полів півдня України з подальшим запустеленням.

Тож екологічні, соціальні, економічні, санітарні та інші наслідки будуть, і значні, але у довгостроковій перспективі. Поки експерти пропонують «не гратись у ворожок», а зосередитись на основних проблемах, головна з яких – це евакуація населення.

Наслідки для інших регіонів України

Які наслідки можуть бути для інших регіонів України? Це обмеження використання води та наплив біженців. За словами еколога Максима Сороки, перше, що необхідно зробити – це евакуювати людей із зон затоплення та підтоплення. Місцева влада вже розпочала цей процес, але жителям інших областей потрібно підготуватися приймати біженців. За прогнозами, цифра внутрішньо переміщених осіб (ВПО) сягне пів мільйона осіб.

Крим фактично залишився без джерела прісної води

На якість води у Дніпровському, Кременчуцькому, Південному водосховищах ситуація не вплине, але велика кількість населених міст переходить у режим нецентралізованого водопостачання у

надзвичайних умовах. Паніка змушує людей набирати ванни з водою та запасатися нею у надмірних кількостях. Однак система може не витримати такого навантаження, і в такому разі без води можна залишитись на декілька діб.

Без питної води ризикують залишитись багато міст і сіл, які споживають її з Каховського каналу, зокрема окупований Бердянськ. Та ж ситуація і в Криму. Через підрив Каховської ГЕС Крим втратив свій найважливіший зрошувальний канал та фактично залишився без джерела прісної води.

Ця стаття вперше вийшла на сайті «Рубрика», її скорочена версія публікується з дозволу правовласника

Вікторія Губарева
Київ

Вікторія Губарева (Viktoriia Hubareva) - журналістка медіа рішень Рубрика.